

అవధానము ధకార చతుష్టయం

బి. బాలయ్

అనిశ్చైంట్ ప్రాఫెసర్ ఆఫ్ తెలుగు

కాకతీయ ప్రభుత్వ కళాశాల

హానుమకొండ, తెలంగాణ రాష్ట్రం.

సెల్ : 9908582676

Email: balu4714@gmail.com

ఉపోధ్యాతం: తెలుగు భాష, సాహిత్యాలను, మన సంస్కృతికి మన కవుల మేధస్సును తెలుగు సాహిత్యప్ర లోతులను తెలుగేతర ప్రపంచానికి ఘనంగా చాటిన సాహిత్యప్రక్రియ అవధానము. పండితులను పామరులను సమానంగా ఆలరించిన “అవధానము” కాకతీయ ఆస్తోనంలోని శాకల్యమల్లనతో ప్రారంభమైనదని జనశ్రుతి కలదు. తర్వాతి కాలంలో తిరుపతి వెంకట కవులు తమ ప్రదర్శనల ద్వారా అవధాన ప్రక్రియకు విశ్వవ్యాప్తంగా గుర్తింపు తెచ్చారు. అవధానము “అష్టావధానము,” “శతావధానము,” “సహస్రావధానము”, ద్వ్యసహస్రావధానము, పంచసహస్రావధానము మొదలగు రీతులుగా రూపొంతరము చెందుతూ తెలుగు కవుల ఖ్యాతిని, అంతరించిపోతున్న ప్రాచీన సాహిత్య, పద్య సాహిత్య లోతులను, వ్యవహార భాషా సమీక్షితంతో, ఆధునిక పదబంధాలతో, సూతన కావ్యభాషతో ఆంధ్రదేశాన్ని పద్య ప్రవాహంలో ముంచెత్తిన విధానాన్ని ఈ వ్యాసంలో చెప్పుదల్చుకున్నాను.

విషయం : అవధాన విద్య వేదాధ్యయన మూలమైందని, వినోదంతో పాటు విజ్ఞానాన్ని అందించే సాహిత్య ప్రక్రియని మనందరికి తెలుసు. అవధానము సర్వజనాభిమానాన్ని చూరుగొన్న “ఒక సాహిత్య పద్య క్రీడ” అని నా అభిప్రాయం. సాధారణంగా క్రీడల్లో ఆటగాళ్ళు, ప్రేక్షకులు రెండు భాగాలుగా విడిపోయి పోటీపడి గెలిచినవారు ఆనందాన్ని, ఒడినవారు భాదను అనుభవిస్తారు. ఈ సాహిత్య క్రీడలో అందుకు భిన్నంగా అవధాని, పుచ్చకులు, ప్రేక్షకులు అధ్యంతము ఉత్కుంరత్తో కూడిన అందాన్నే అనుభవిస్తారు. పుచ్చకుల కొంచెప్రశ్నలు, అవధాని తుంటరి సమాధానాలు రసజ్జత కల్గిన ప్రేక్షకుల కేరింతల నడుమ మహాదృతంగా సాగే ఈ ప్రక్రియలో విజేతలే కాని పరాజితులుండరు.

అవధానము ఒక ప్రత్యేకమైన సాహిత్య ప్రక్రియ. సాహిత్యంలో ఉద్దండ పండితులైన ఎందరో మహానుభావులు అవధానులు కాలేకపోయారు. కొందరు ప్రయత్నించి కొనసాగినా ప్రజారంజకులు కాలేకపోయారు. దానికి కారణం అవధాన ప్రక్రియకు జీవం పోనే నాలుగు ప్రధానమైన అంశాలలో కొన్నింటిని పూర్తిగా లేకపోవటం, అన్నీ ఉన్నా సమర్థంగా ప్రయోగించలేకపోవటం వారిని అవధానులుగా మిగిలింది. కానీ గొప్ప అవధానుల సరసన నీలబెట్టలేకపోయింది. ఆ నాలుగే ధకారచతుష్టయం. ధారా, ధీరణి, ధారణా మరియు ధైర్యము అవధానానికి పుష్కలంగా కావలసిన ఈ ధకార చతుష్టయం గూర్చి పరిశీలించడం జరిగింది.

1) ధారా :

అవధానులకు ప్రథమంగా ప్రధానంగా ఉండవలసిన మొదటి లక్షణం ధారా. పృచ్ఛకులు సహజంగానే అవధానాన్ని రక్తికట్టించుటకు, అవధానిని తీకమక పెట్టుటకు సంధించే ప్రశ్నాస్తాలను తన పదునైన జీవంగల అశు పద్యాలతో హస్యచమత్కారంతో, వ్యక్తరణం, భావం, పదజాలంపై పూర్తి ఆధిపత్యంతో తదుముకోకుండా మాటలకు మాచే సమాధానమన్నట్లు అప్పటికప్పుడే అసాధారణ నైపుణ్యంతో సమయస్వార్థి సృజనాత్మకధర్తో ప్రతిగా సంధించే సమాధాన అస్తాలు తుత్తునియలు చేస్తూంటే ప్రశ్నించిన పృచ్ఛకునితో సహ అక్కడున్న ప్రతి ఒక్కరు కరతాళధ్వనులతో ఆనంద సాగరంలో విహారించటం అనివార్యమని చెప్పినవసరంలేదు.

క్రింది పద్యాలు అవధానులు సమస్యాఘారణలో చూపిన అశుధారాశక్తికి, సమయస్వార్థికి నిలుపుటద్దాలు.

1.సమస్య : కన్యలో గూడి భీమ్మడు కనెను సుతుని

అవధాని : డా. గరికిపాటి నరసింహరావు

“అన్యరాజన్యలెవరేని యిష్టపదిన
 యువతులనుదెచ్చి, తెగక, సత్యవతి చేరె
 కన్యలోగూడి భీమ్మడు, కనెను సుతుని,
 కాంచెనంబను, పల్కుదా కన్నతల్లి

2.సమస్య : కోరమిసము మెలివేసే కోమలాంగి

అవధాని : డా. రాళ్ళబండి కవితా ప్రసాద్

“భార్య “మేకప్పు” వేయ సొందర్య గరిమ
 అధ్యమున చూచుకొనసాగే నపుడుతండు
 శ్వాస బందమ్ము సరిచేయుమనుచు మగడు
 కోర, మీసము మెలివేసే కోమలాంగి”

3.సమస్య : సతీ సతీ గదియంగ బుత్ర సంతతి గలిగెన్

అవధాని : తెరుపతి వేంకటకపులు

“అతీకుతుకం బలరారగ

జతురత మెరయంగా మదనశాస్త్ర విదమునన్

వితతంబగు తన సౌధ వ

సతి సతి గదియంగ బుత్ర సంతతి గలిగెన్

4.సమస్య : చల్లెలిని పెండ్లియాడె మెచ్చెను జగమ్ము

అవధాని : ఇందారం కిషన్ రావు

“తల్లిదండ్రులు తన కోర్కె నొల్లకున్న

తాన రాయబారము బంపి తరుణి పిలువ

శారి యేతెంచి ఘనమానశాలి రుక్కి

చల్లెలిని పెండ్లియాడె మెచ్చెను జగమ్ము

5.సమస్య : తల్లి తల్లిమగడు తల్లియయే

అవధాని : కొప్పరపు సోదర కవులు

“మోవానీ స్వరూపమున నొప్పు హరితోడ

భవుడు కలయపుట్టే బైరవండు

దాన బైరవునకు దండ్రియయే శిఖుండు

తల్లి తల్లి మగడు తల్లియయే

ఈ లక్షణము ఆంధ్రసాహిత్య అవధాన ప్రక్రియలో వెలుగొందిన అనేక మంది అవధానులలో కొందరిని అత్యుత్తమంగా సృచ్ఛింపక తప్పదు. వారే తీరుపతి వేంకటకపులు, కొప్పరపు సోదరకపులు, డా. గరికపాటి నరసింహరావు గారు, డా. మేదనాని మోహన్, డా. నాగఫణి శర్మ, డా. రాళ్ళబండి కవిత ప్రసాద్, డా. ఇందారం కిషన్ రావు మొదలగువారు.

2) ధోరణి :

అవధానులు తమకంటూ ఒక ప్రత్యేకమైన శైలిని ఏర్పరచుకుంటారు. వారి వారి అభిరుచులు, నైపుణ్యాలు, అవధాన నిర్వహణ విధానం సోదర అవధానులకంటే భిన్నమైన శైలి (ధోరణి) గల వ్యక్తిగా ప్రేక్షకులలో నిలబడుతుంది. అవధానులు సమయస్వార్థితో వ్యవహరించి వుచుక, ప్రేక్షకుల గ్రహణశక్తిని గ్రహించి వారి అవధాన నాణ్యతను మార్చుకుంటారు. సామాన్యల దగ్గర సరళమైన భాషను పండితుల సమక్షంలో పటిష్ఠమైన భాషా ప్రయోగం చేస్తారు. కొందరు కలిన పదాలు వాడితే, కొందరు సరళమైన భాషను వాడుతారు. కొందరు రాగయుక్తంగా పాడితే, కొందరు దాన్ని పాటించరు. కొందరు ప్రాసాదాన్యతనిస్తే, కొందరు మామూలు రచనకు

ప్రాధాన్యతనిస్తారు. కొందరు సంస్కృత భూయిష్ణమైన కరిన పదాలను వాడితే, కొందరు ప్రజలకు నులభంగా అర్థమయ్యే వ్యవహారిక భాషకు ప్రాధాన్యతనిస్తారు. ప్రాచీన సాహిత్యంపై కొందరు ఎక్కువగా ఆధారపడితే, కొందరు సారఫిక వ్యవస్థపై ఆధారపడతారు.

తిరుపతి వెంకటకపులు ఎప్పటికప్పుడు కొత్తగా కనిపించే కవిత్వాన్ని రాశారు. వారి కవిత్వము ఈ ధీరణిలో సాగునని క్రింది పద్యంలో చెప్పుకొన్నారు.

“ముద్దముద్దగా జెప్పు బూనితిమా వన్నె,
 లాడి తీయని మోవి లంచమిచ్చు
 గరినమ్మగా జెప్పుగడగతిమా ప్రోద,
 కాంత వర్ణజముల్ కాన్కలోసగు
 దీక్షరీతిని జెప్పు దీరకోంటిమా వాలు,
 గంటి లేజాపు సుంకమ్ముసంగు
 మిశ్ర రీతిని జెప్పు మేకొంటిమా బోటి,
 బిగువు గౌగిలి పన్ను పెట్టి పోవు

నాశధారా కవిత్వమ్మ నందు కొంటి
 మేని యభిసారికము దండమిచ్చ తీరు,
 నాంధ గీర్వాణ భాషలందు మాకు”.

ఈ విధముగా పై లక్షణాలతో కొన్నింటిని ప్రస్తుతంగా కలిగిన అవధాని ఆ లక్షణాలకే వన్నెతెచ్చి ప్రెక్షకులలో తనకంటూ ఒ ప్రత్యేకమైన ముద్రను ఏర్పరుచుకుంటారు.

3) ధారణ :

అవధానిని అవధానిగా నిలపే అతి ప్రధానమైన లక్షణము ధారణ. అవధానాంతములో పృచ్ఛకులకు వారి ప్రశ్నలకు మరువక సరియైన సమాధానాలను (పద్యరూపంలో) చెప్పుటనే ధారణ అంటారు. అసాధారణమైన ఏకాగ్రత, భ్యాపకశక్తి గల అవధానులు అవధానస్తాయిని అష్టావధానం నుండి శతావధానం, సహస్రావధానం, పంచసహస్రావధానాలకు పెంచుకుంటుపోతారు. అవధానుల వాసిలో లోపమున్నా అవధానులుగా చెలామణి అవగలరు. కానీ “ధారణ” లో లోపం ఉంచే అవధాని అన్న పదానికి దూరమవ్వక తప్పదు.

అవధానులు వేల పద్యాలను అలవోకగా వినిపించి తమ అసాధారణమైన ధారణతో వీక్షకుల మతులు పోగొడుతుంటారు. కొందరు అవధానులు మనుచరిత్రము అను ప్రబంధ

కావ్యాన్ని చూడకుండా చెప్పారు. డా. మేడసాని మోహన్ గారు 5000 పద్యాలను ఏకబిగిన చెప్పి తన ధారణశక్తిని ప్రపంచానికి చాటారు. 150కి పైగా అవధానాలు చేసిన సహాస్రావధాని డా. గరికిపాటి నరిగొపోరాపు గారిని “ధారణ బ్రహ్మ రాక్షస” అను బిరుదుతో పండితులు సత్కరించారు. ధారణ శక్తి అవధానులలో ఎక్కువ, తక్కువలు ఉండవచ్చును గాని, ధారణలేని అవధానులుండరని పై విషయాలనుబట్టి అర్థం చేసుకోవచ్చును.

4) ఛైర్యము :

అవధానికి ఉండాల్సిన మరో గుణం ఛైర్యము. అవధాని ఎంతటి పండితులైనా ఛైర్యమును కోల్పోయిన మరుక్కణం ఇంతకుముందు చెప్పుకున్న ధారా, ధోరణి, ధారణ ఎంత పుష్టులంగా ఉన్నా తెల్లమోహం వేయక తప్పదు. అథే క్షణంలో ఛైర్యంగల వ్యక్తి సమయసూచితో లేని శక్తులను కూడగట్టి ఎదుటి వారిని మట్టి కరిపించగలడు. అయితే ఏకాగ్రత, సమయసూచితో ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యంపై, సమాజంపై, భాషపై, వ్యాకరముపై, సర్వశాస్త్రాలపై, తన జ్ఞాపకశక్తిపై, మొత్తంగా బహు విషయాలపై సంపూర్ణ జ్ఞానం, సరియైన అవగాహన, అపోరమైన ఆత్మ విశ్వాసమున్న వ్యక్తికి అదైర్యము అతని దరిద్రాపుల్లో ఉండదు. హందాగా, నింపాదిగా పృథివీకుల ప్రశ్నలు విని సమాధానము చెప్పగల శక్తిఛైర్యము ఆధారముగానే అవధాని సంతరించుకుంటాడు.

తీరుపతి వేంకటకపులు తమ ఛైర్య సహసాలెట్టివో క్రింది పద్యంలో ప్రపంచానికి చాటి చెప్పిన రీతి మరెందరో నూతన అవధానులకు మార్గదర్శకంగా నిలిచింది.

“శతఫుంట కవనమ్మి సలుపు సంగతీయన్న

కరతలామలకమ్మగాదే మాకు

ఆష్టావధాన కష్టావలంబన మన్న,

నంబి కొండయ దండనంబు మాకు

అశ్వధారా కవిత్వాదంబరం బన్న,

నల్లేరుపై బండి నడక మాకు

సత్కావ్య నిర్మాణ చాక చక్కంబన్న

షుద్రష్టాపేత భోజనము మాకు

వ్యర్థమగు వాదములోనర్చునట్టి వారి

డంబమడగించుటా పోశనంబు మాకు”

విజయనగరము నందు జరిగిన అవధానంతము నందు వీరు రొమ్ము విరుచుకొని చెప్పిన పద్యం వారి ఆత్మ విశ్వాసాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

“ఒక నూరేయననేమీ లెక్క వినుడోహసందిత శ్రేష్ఠులా
ర! కడున్ వెగమే వేయమందికయినన్ రమ్యస్తితుల్ మీర నా
శు కవిత్వం బోనరింపనేరుతుము శ్రీశూలి ప్రియామానన్
య కట్టాక్షమ్మున దగ్గకాలమును మాకర్పించి కూర్చున్నచోన్”

ఈ ధైర్యముతోనే తిరుపతి వేంకటకవులు ఎనుగునెట్లినారు, ధరణిందులు మొక్కగ
నిక్కినారు, సన్మానములందినారు, బహుమానాలు గఢించినారు. ఎవరిని లెక్కచేయక దిగ్విజయ
యూత్ సలిపినారు, సంస్కృతాంధ్ర భాషలకు తామే కవీంద్రులమని ఎలుగెత్తి చాటినారు. తమను
ఒడిస్తే తలవంచి మొక్కెదమని సాలు విసిరినారు. ఆనాటి శ్రీనాథునికీ అసలైన వారసులం
తామేనని ప్రకటించుకున్నారు. అవధాన విద్యను పల్లెపల్లెకు పరిచయం చేసి ధన్యజీవులైనారు.
వీరి ధైర్యమే వీరిని ముందుండి నడిపించింది.

ఉపయుక్త గ్రంథ సూచి :

1. కిమన్ రావు, ఇందారం : అవిధాన లేఖ, సహాదయ సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ, వరంగల్. 1998 .
2. నాగేశ్వర శాస్త్రి, ద్వాదశి. తెలుగు సాహిత్యంలో హస్యమృతం, కిన్నెర పబ్లికేషన్స్, హైదరాబాద్.
3. రాముబహుం, బేతవోలు. (సంచాలకులు) : గరికిపాటి ద్విశత్తావధానం, గరికిపాటి ఆర్ట్స్ థియేటర్, ఎలూరు.
4. లక్ష్మీకాంత శాస్త్రి, శిష్టా : తిరుపతి కవుల సాహిత్య సమీక్ష, శ్రీ అరుణ బుక్ హౌస్, మద్రాస్. 1980.